

Oponentský posudek

k habilitační práci **Mgr. Milana Koleny, ArtD.** s názvem „*CD – Pavol Krška: Rekviem pre dva zbory, sóla a organ*“

Mgr. Milan Kolena, ArtD. patří bezesporu k nejvýznamnějším osobnostem současné slovenské sborové scény. Záběr a rozsah jeho bohaté vědecké, umělecké a publikační činnosti však daleko přesahuje hranice Slovenska a řadí jej mezi známé a žádané odborníky tohoto umělecko–pedagogického oboru v celé Evropě. Prokazuje to jeho pravidelná účast v porotách renomovaných mezinárodních sborových soutěží nebo vedení odborných seminářů o interpretaci gregoriánského chorálu a vokální polyfonie na domácích a zahraničních univerzitách a sborových festivalech. Právě v této specifické oblasti sborové interpretace patří k ojedinělým a všeobecně uznávaným evropským odborníkům, což potvrzuje i jeho vědecká spolupráce na programu „Aktion Österreich – Slowakei“ s Universität für darstellende Kunst (Institut für Kirchenmusik und Orgel) v rakouském Grazu. Při výčtu mimořádných aktivit Milana Koleny nelze samozřejmě opomenout ani jeho zásluhy o rozvoj slovenského sborového zpěvu a usnadnění kontaktů s jeho současnou světovou úrovní a trendy. Založil a stal se uměleckým ředitelem již šesti mezinárodních sborových festivalů, a otevřel tak hlavní město Slovenska sborovým zpěvákům z celého světa. Úspěšně se rozvíjejí i jeho snahy o vytvoření efektivní struktury Unie slovenských sborů a jejich uměleckou i společenskou spolupráci.

Mgr. Milan Kolena, ArtD. je samozřejmě činný i v praktické interpretační oblasti. Je dirigentem a uměleckým vedoucím úspěšných bratislavských pěveckých sborů – Spevácky zbor Apollo a Schola Gregoriana Bratislavensis. Jejich bohatou činnost dokumentuje osm desítek samostatných koncertních vystoupení na Slovensku i v zahraničí, řada mezinárodních soutěžních ocenění, rozhlasové nahrávky i dvě CD. Repertoárově se zaměřuje především na sakrální sborovou tvorbu. Z jeho důvěrného přátelství se slovenským hudebním skladatelem Pavolem Krškou vyplynula i premiérová provedení jeho rozsáhlých sborových skladeb z let 1989 – 1998 (*Rekviem, Stabat Mater, Missa Solemnis, Te Deum*). Nahrávku prvního z těchto děl – *Rekviem pre dva zbory, sóla a organ* – s jeho podrobným interpretačním komentářem předkládá pak Milan Kolena jako svou habilitační práci.

Sborové dílo Pavla Kršky není v České republice příliš známé a já jsem se měl s ním možnost setkat prostřednictvím uvedené skladby poprvé. Abych si udělal o způsobu jeho kompoziční práce širší představu, pokusil jsem se najít další nahrávky jeho sborových skladeb na internetu. Šlo však pouze o tři drobnější díla v interpretaci tří slovenských pěveckých sborů. V každém případě bych však chtěl pochválit myšlenku vytvořit podobná tradiční velká duchovní díla na slovenské texty. Domnívám se, že něco podobného v jiných zemích chybí a je to pro pochopení obsahu a nálady těchto skladeb opravdu škoda.

Neviděl jsem partituru tohoto Rekviem a nevím, zda měl dirigent možnost konzultovat svůj interpretační názor s autorem. Pokud ne, a partitura není skutečně označena žádnými výrazovými (především tempovými a dynamickými) radami a pokyny, stál interpret před nesmírně složitým úkolem. Jako sbormistr nemám rád příliš podrobné interpretační poznámky ze strany skladatele, interpret by měl mít vždy určitý prostor pro vlastní názor. Interpretace staré hudby se v tomto ohledu řídí určitými pravidly a zvyklostmi. V současné hudbě jsem se však dosud s podobnou partiturou nesetkal. Je třeba říci, že se Milan Kolena s tímto hendikepem v zápisu skladby vyrovnal se ctí a že při vytváření koncepce jednotlivých dělů cyklu i díla jako celku vycházel z názoru, který mnoha i velice zkušeným sborovým dirigentům v současné době chybí. Specifikou vokální, a tedy i vokálně sborové tvorby je spojení hudby a slova, jeho zvukové krásy, jeho nekonečné obsahové proměnlivosti v nejrůznějším kontextu, vytváření konkrétních nálad oslavy, prosby, meditace, vyprávění skutečných příběhů. Dnešní interpretace se mnohdy omezuje na zpěv tónů na určité slabiky, a vokální hudba tak ztrácí tuto unikátní kouzelnou možnost oslovit tímž způsobem všechny posluchače, dovolit jim vniknout do samé podstaty hudebního díla, a nechat je tak mnohem intenzivněji společně prožít jeho obsah. Tato vokální specifická hudby je pro Milana Kolenu prvořadým východiskem při hledání pravdivého přetlumočení Krškovy hudby. Pokud jde o použití hudebně výrazových prostředků, zamýšlí se dirigent ve svém komentáři správně především na volbu temp. Tempo patří totiž k nejvýznamnějším hudebně výrazovým prostředkům. Hledá jeho optimální charakter vzhledem k obsahu a náladě jednotlivých dělů i k potřebné kontrastnosti cyklické formy skladby. Analyzující komentář (celkem 11 stran) je velice podrobný a spolu s nahrávkou díla se může stát vhodným návodem k interpretační rozvaze a provedení podobných skladeb.

Na nahrávce Krškova Rekviem z roku 2012 se pod vedením dirigenta Milana Koleny podíleli spolu s jeho neprofesionálním smíšeným sborem (Pěveckým sborem Apollo) i sólisté profesionálové – Michaela Kušteková (soprán), Radka Mičová (alt), Juraj Hollý (tenor, Matúš trávníček (bas) a Mária Kolenová (varhany). Kvalita nahrávky je na velmi dobré umělecké úrovni a svou koncepcí plní úkoly vyplývající z interpretační analýzy díla formulované v komentáři k habilitační práci. Sbor prezentuje své pěveckotechnické umění především v částech *Dies irae* a *Sanctus*. Souhlasím i s názorem Milana Koleny, týkajícím se varhanního partu. Vzhledem k prostředí, pro něž je dílo určeno, je samozřejmě vhodné a potřebné použití varhan. Při koncertním provedení bych se však rovněž přimlouval pro jejich nahrazení klavírem. Ostinatní pulzace v basovém doprovodu varhan, která jako neúprosný běh času provází život člověka, by totiž metricky přesvědčivěji a plastičtěji vyzněla v možnostech klavírní techniky.

Vzhledem k tomu, že nejen habilitační práci a jejím komentářem, ale i ve všech dalších kritériích splňuje a často i vysoce překračuje Mgr. Milan Kolena,

ArtD. vymezené habilitační podmínky, doporučuji, aby mu Vědecká rada Vysoké školy múzických umění v Bratislavě udělila titul v oboru Hudební umění, Dirigování – Dirigování sboru.

prof./PaedDr. Jiří Kolář
Při Trati 1232/6
141 00 Praha 4
Česká republika

V Praze dne 4. prosince 2013